

Lektionsplanering

Årskurs: Gymnasiet

Ämne eller kurs: Filosofi 1

Tema: Empirism vs rationalism

Koppling till styrdokument

Centralt innehåll

Eleverna ska öva på att analysera och tolka centrala filosofiska frågor centralt kopplade till kunskap och verklighet, inklusive empirism och rationalism.

Betygskriterium (E)

Eleven kan föra en sammanhängande och förståelig diskussion om empirism och rationalism, och redogöra för skillnaderna mellan dem.

[Läroplan, Gy11]

Lärarledda instruktioner

1. Introduktion till empirism och rationalism (15 min)

- Definiera begreppen empirism och rationalism.
- Ge exempel på kända filosofer inom varje perspektiv, exempelvis Hume för empirismen och Descartes för rationalismen.
- Diskutera kort skillnader och likheter mellan de två.

2. Gruppdiskussion (15 min)

- Dela in eleverna i grupper och ge dem frågor att diskutera, såsom anledningar till att man kan föredra det ena synsättet över det andra.
- Viktiga punkter: Hur relaterar varje synsätt till vår förståelse av verkligheten?

3. Fördjupning i exempel (15 min)

- Presentera klassiska exempel som Humes skepp och Descartes tvivel.
- Diskutera hur dessa exempel belyser skillnaderna mellan empirism och rationalism och vad de säger om kunskap.

4. Sammanfattning och reflektion (5 min)

- Avsluta med att sammanfatta dagens lektion och ställa öppna frågor för reflektion.

Ämnesinnehåll

Här listas viktig kunskap och ämnesinnehåll som eleverna behöver känna till eller lära sig i undervisningen. Försök se till att allt nedan tas upp på lektionen eller följs upp på andra sätt.

- **Empirism:** En teori som betonar att kunskap kommer från erfarenhet och sinnesintryck. Det är viktigt att förstå att empirismen ifrågasätter idéer som inte grundar sig på direkt observation.
- **Rationalism:** En teori som betonar betydelsen av förnuft och logik i kunskapsförvärv. Rationalister tror att vissa kunskaper är medfödda eller kan nås genom rationellt tänkande.
- **Skillnader:** Empirismen fokuserar på det mätbara och observerbara, medan rationalismen fokuserar på det abstrakta och logiska. Dessa skillnader leder till olika angreppssätt i filosofiska diskussioner.
- **Historisk betydelse:** Båda perspektiven har haft stor inverkan på utvecklingen av vetenskap, särskilt under upplysningstiden.
- **Diskussionens relevans:** Att diskutera dessa perspektiv är centralt för att förstå hur vi kommer fram till vad som är sant och verkligt i vår värld.

Ordkollen

Ord	Förklaring	Etymologi
Empirism	Kunskapsteori som hävdar att erfarenhet är grunden för all kunskap.	Från grekiska "empeiria" som betyder "erfarenhet."
Rationalism	Kunskapsteori där förnuftet och logik betraktas som centrala för kunskap.	Från latin "ratio" som betyder "förnuft."
Skeptisism	En hållning som betonar tvivel eller ifrågasättande av påstådd kunskap.	Från grekiska "skepsis" som betyder "undersökning."

Diskussionsfrågor

- A. Vad tror du är den mest tillförlitliga källan till kunskap: observationer eller förnuft? Varför?
- B. Kan det finnas sanningar som inte kan förklaras med antingen empirism eller rationalism? Hur i så fall?
- C. Hur påverkar din egen syn på verkligheten din uppfattning om kunskap? Tänk på personliga upplevelser eller utbildning.

Aktivitet

Eleverna delas in i grupper och får i uppgift att undersöka och presentera en välkänd filosofisk text kopplad till antingen empirism eller rationalism. De ska identifiera huvudargumenten i texten och diskutera dess relevans för dagens förståelse av kunskap. Varje grupp får 20 minuter för att förbereda en kort presentation. Efter presentationerna följer en klassdiskussion för att reflektera över de olika perspektiven.

Exit-ticket

Fråga	Svar
Vad är skillnaden mellan empirism och rationalism?	Empirism grundar sig på erfarenhet; rationalism på förnuft.
Nämn en filosof förbundet med empirism.	David Hume
Vad innebär skepticism?	Att ifrågasätta påstådd kunskap.
Ge ett exempel på en rationell kunskap.	Matematiska sanningar.
Vilka är de huvudsakliga argumenten för empirism?	Observation och erfarenhet som grunder för kunskap.

Hemuppgift

Eleverna ska skriva en uppsats om 2-3 A4-sidor där de jämför empirism och rationalism utifrån en vald filosof. I uppsatsen ska de diskutera vilken av filosofi som tilltalar dem mest och varför. De ska stödja sina argument med exempel från lektionen.

Citat

"Kunskap är en av de mest värdefulla tillgångarna, ingen kan ta den ifrån dig." – Helen Keller. Detta citat påminner om vikten av att sträva efter kunskap och hur den formar vår verklighet.

Tags: [Lektion](#)